

Milena Secká – dáma z domu u Náprstků

Ztratili jsme kolegyni nadanou, pracovitou, invenční a lidsky vzácnou. Už jako studentka vynikla Milena Secká hloubkou zájmu o zvolený obor. V průběhu dvou posledních ročníků studia pracovala v tehdejší Ústavu pro etnografii a folkloristiku Československé akademie věd (dále ÚEF), i když to jistě nebylo z finančních důvodů. Ještě za studií počala publikovat.

PhDr. Milena Secká, CSc. (14. července 1957 – 14. března 2021), se narodila do pražské lékařské rodiny, do rodiny uměnímilovné a především hudbymilovné. Výchovou vstřípená křesťanská reflexe světa a schopnost hudebního prožitku ji obohacovaly po celý život. Maturovala na Gymnázium Budějovická v Praze v r. 1976. Budeme-li hledat motivy pro rozhodnutí studovat národopis na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, asi bychom se pozastavili nad pravidelnými rodinnými pobyty na Chodsku. Zde prožívala pražská dívka prázdninová okouzlení kulturní „jinakostí“ národopisné oblasti s pestrými Postřevkovskými slavnostmi, Vavříneckými putěmi, nad četbou Jindřicha Šimona Baara i sbírkami Jindřicha Jindřicha. Prohlídkám muzeí pryč od dětství dávala přednost před krásami přírody.

Vysokoškolské studium ukončila ve školním roce 1980–81, kdy katedra etnografie a folkloristiky FF UK poslala do praxe jeden z nejsilnějších ročníků vůbec. Metodicky vyšla ze semináře orientovaného programově na problémy adaptace a asimilace českých a slovenských reemigrantů, usazených v tzv. novoosídleném pohraničí, především v jižních a západních Čechách. Vedoucím diplomové práce Mileny Secké s názvem *Etnické procesy u českých reemigrantů z Rumunska* byl Antonín Robek, oponentem Leoš Šatava, který sám o dva roky dříve promoval s podobnou tematikou z prostředí Čechů z Volyně.

Problematika etnických procesů, jejíž součástí bylo studium reemigrace, se u nás rychle rozvíjela ve druhé polovině 70. let a v ÚEF vzniklo k jejímu řešení nové oddělení, posléze nejpůsobivější ze všech. V tomto oddělení našla uplatnění i M. Secká. Pokračovala tu ve výzkumech konaných pro diplomovou práci a završila je r. 1987 obhajobou kandidátské disertace *Svatební obřad jako indikátor studia etnických procesů*. Mezi dvěma desítkami mladých badatelů, kteří tehdy do ústavu nastoupili, byla světlou výjimkou: vědeckou přípravu včas a úspěšně ukončila. Své první studie vydala v edičních řadách interních tisků ÚEF (*Materiály k problematice novoosídlenického pohraničí*, *Materiály k problematice etnických skupin na území ČSSR, Češi v cizině*), v hlavním oborovém periodiku *Český lid* publikovala od r. 1987. Zde také vyšly tři její články z problematiky kulturní adaptace zahraničních pracujících

v Československu, zejména vietnamských komunit.

Pro terénní výzkum byla neobyčejně dobře vybavena. Bez potřeby jakéhokoli Etického kodexu pro styk s informátory, pouze vrozeným jemnocitem a taktickým vystupováním dokázala získat důvěru pozorovaných osob. Jednala s nimi s patřičnou dávkou skromnosti a nelíčeného osobního zájmu. Se získanými daty nakládala kriticky, s podkladovou dokumentací pečlivě, včetně vlastnoručně pořizované fotodokumentace.

Po změně politické orientace v r. 1989 se postupně měnila paradigma odborných problémů a zároveň vznikala nová struktura ÚEF, budovaná na badatelském zájmu jednotlivých specialistů. Měnila se interní organizační struktura i výzkumný záměr. Problematika etnických procesů začala být studována z jiných aspektů. Milena Secká ji neopustila, nadále sledovala reemigranty z Rumunska, ale obrátila pozornost též na Čechy žijící v rumunském Banátu a na vývojové aspekty oboustranného migračního procesu. Výsledky studia publikovala v *Českém lidu*, ale především ve sbornících *Češi v cizině* 5, 6, 8 a 9, a to i poté, co přestala pracovat v ÚEF.

Zásadní zlom v její badatelské i metodologické orientaci nastal r. 1993, kdy byly ústavy Akademie věd donuceny drasticky redukovat výzkumné programy i počty badatelů. Jako zralá vědecká pracovnice a odborná publicistka našla uplatnění v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur, kde brigádnicky vypomáhala už jako studentka. Do jisté míry se jí tím splnil někdejší sen o možnostech bádání nad kulturami amerických indiánů. Náprstkovu muzeu věnovala téměř tři desítky let odborného působení, zpočátku jako knihovnice, posléze kurátorka Náprstkových sbírek a cenného rodinného archivu. Metodologickou výbavu etnoložky musela přizpůsobit systému metod muzejní a historické práce, což pro ni nebyl problém, neboť historii studovala jako vedlejší obor. Své zaměření na krajanské komunity Čechů v cizině neopustila, naopak časem dostala možnost v rámci posláním muzea je plně zúročit a rozvinout.

1 Milena Secká (2012)

2 Členky Amerického klubu dam na Jiřinkových slavnostech v Roztokách u Prahy (2013). M. Secká v první řadě uprostřed

3 S tehdejšími předsedou Akademie věd České republiky prof. Jiřím Drahošem při předávání čestné medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy o popularizaci vědy (2012), vpravo také ocenění touto medailí František Weyda a Pavel Suchan

4 Ze křtu knihy M. Secké Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti v knihovně Vojty Náprstka v domě U Halánků na Betlémském náměstí v Praze, vpravo dřívější předsedkyně AV ČR prof. Helena Illnerová (2013)

5 V Londýně při návštěvě Velké Británie (2014). Z archivu M. Secké

Objev dosud dřímající potence knihovních a archivních sbírek Náprstkova muzea posunul badatelskou aktivitu M. Secké novým směrem. Na světlo vynesla scrap-books – výstřížkové knihy, speciální část knihovny Vojty Náprstka a neocenitelný zdroj informací pro studium české politiky, kultury, společnosti i každodenního života v druhé polovině 19. století. Ponořila se do studia dokumentů Náprstkovy rodiny a postupně z nich vytěžila maximum možného v kontextu dějin 19. století, emancipace národní i emancipace žen. Po takřka průkopnické knize věnované třem generacím žen z domu U Halánků (Ženy rodiny Náprstkovy, Argo 2001) následovaly s odstupem monografie o V. Náprstkovi (Vojta Náprstek: vlastenec, sběratel, mecenáš, Vyšehrad 2011) a dvě publikace o jeho pozapomenuté a dlouho nedoceňované manželce Josefě (Byl to můj osud... Zápisky Josefě Náprstkové, NM 2014; Jen Náprstková, prosím... Neobyčejný život v dobových pramenech, NM 2016). Oproti téměř dvě desítky let staré knižce z pera Zdeňky Šolleho (Vojta Náprstek a jeho doba, Felis 1994) vykreslila Milena Secká Náprstkův portrét s daleko větším pochopením pro jeho aktivity i osobní vlastnosti. K těmto knižním počínům připočteme řadu odborných i populárně-naučných studií, tematicky vždy spjatých s domem U Halánků, jeho obyvateli a návštěvníky (také Živa 2017, 6: 270–274). Těžko bychom našli lepšího znalce jejich osudů, schopného o nich nadměru poutavě vyprávět a psát. Vypěstovala si osobitý styl, v němž upřednostňovala mluvu dokumentů samotných

v často obšírných, leč výstižně vybraných a komentovaných citátech. Biografií Ferdinanda Náprstka měla v úmyslu uzavřít historii této významné pražské měšťanské, vlastenecké a podnikatelské rodiny. Tento záměr bohužel už musejí dokončit jiní...

Znovuobjevení Anny Fingerhutové, panímaminky od Halánků, jejich synů Vojty a Ferdinanda Náprstkových a jejich životních partnerek přesto zůstanou jednou provždy velkou zásluhou Mileny Secké. Dokázala těmto postavám vdechnout „druhý život“ a představit je současnému čtenáři jako osoby z masa a kostí, se starostmi i radostmi, které prožíváme i dnes. Její knihy se vyznačují skvělou erudicí, čtivostí, atraktivním obrazovým doprovodem a především zajímavými příběhy hlavních postav. Charakteristické a na první pohled patrné je také autorčino hluboké zaujetí tématem a spoluprožívání popisovaných osudů.

Zvláštního připomenutí si zaslouží zájem M. Secké o činnost Amerického klubu dam, který v r. 1865 z iniciativy V. Náprstka a Karoliny Světlé započal svou činnost v domě na Betlémském plácku jako jeden z prvních měšťanských ženských spolků u nás. A to nejen zájem odborný, který projevila zpřístupněním archivu tohoto spolku v knize Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti (2012) a stejnojmennou výstavou (2005), ale i zcela praktický. V r. 1996 obnovila činnost spolku, přerušenu v r. 1948, a stala se jeho předsedkyní.

Podobně jako kdysi K. Světlá přinesla do spolku inspirativní nápady, neutechající elán, organizační schopnosti a zasluožila se o pořádání společných vzdělávacích i odpočinkových aktivit. Především z její iniciativy se konaly pravidelné dýchánky (zvláště oblíbený býval tzv. jahodový na konci června), výlety na místa spojená s českou historií a uměním (z poslední doby připomeňme např. zámek rodiny Riegerov v Malči, ateliér malířky Zdeňky Braunerové v Roztokách u Prahy, návštěvu Vídně motivovanou stopami T. G. Masaryka, Josefa Hlávky a Leoše Janáčka) nebo divadelní představení a autorská čtení v historických prostorách domu U Halánků.

Pro společenský život měla Milena Secká léty vytříbený smysl. Od mládí zpívala jako sopranistka ve sboru Cantores Pragenses (Sdružení pro duchovní hudbu); s koncerty v pražských chrámech souvisle patrně její zaujetí pro barokní umění. Působila i v obnovené sokolské organizaci. Vystoupení na XVI. všesokolském sletu v r. 2018 se nevzdala, i když se už tehdy potýkala se zákeřnou nemocí. Rozdávala radost, laskavé úsměvy, nešetřila soucitem s lidmi i zvířaty, přímá a pravdomluvná. Pravá dáma s urozenou duší, přátelská, vstřícná a optimistická, vždy ochotná pomoci a poradit.

Její činnost zaslouží obdiv v mnoha směrech. Napsala desítky odborných studií i popularizačních článků, v posledních letech také pro Živu, podílela se na uspořádání 30 výstav prezentovaných doma i v zahraničí (USA, Thajsko, africké státy), vystupovala pravidelně na odborných konferencích a ochotně spolupracovala s médii. Kdo měl to štěstí a příležitost být účasten vystoupení Mileny Secké, musel kromě jejích odborných kvalit ocenit kultivovaný projev, schopnost tlumočit poznatky široké veřejnosti, vtip, nadhled a zápal pro obor, jemuž se věnovala.

Předseda Akademie věd ČR prof. Jiří Drahoš ocenil v r. 2012 aktivity Mileny Secké udělením čestné medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy o popularizaci vědy. Je symbolické, že toto ocenění nese právě Náprstkovo jméno.

Spolupráce Mileny Secké se Živou začala ve společném zájmu o vědecký a duchovní odkaz J. E. Purkyně a V. Náprstka, ale velmi rychle se nám stala i blízkou a spřízněnou duší. S velkou vděčností na ni budeme vzpomínat.